

Številka: Up-1321/06-24

Datum: 22. 5. 2008

O D L O Č B A

Ustavno sodišče je v postopku odločanja o ustavni pritožbi, ki so jo vložili Martin Božidar Njavro, Kočevje, ki ga zastopa Jože Hribernik, odvetnik v Ljubljani, Robert Suhadolnik, Ribnica, ki ga zastopa Miha Velkavrh, odvetnik v Ljubljani, Simon Krejan, Vrhnika, ki ga zastopa Samo Jeras, odvetnik v Ljubljani, in Andrej Podbregar, Vrhnika, ki ga zastopa Jože Ilc, odvetnik v Ljubljani, na seji 22. maja 2008

o d l o č i l o:

Ustavna pritožba zoper sklep Vrhovnega sodišča št. I Up 550/2005 z dne 25. 5. 2006 v zvezi s sklepom Upravnega sodišča št. U 480/2005 z dne 30. 3. 2005 se zavrne.

O b r a z l o ž i t e v

A.

1. Ustavno sodišče je z odločbo št. Up-547/04 z dne 3. 3. 2005 (Uradni list RS, št. 29/05 in OdlUS XIV, 35) razveljavilo sklep Vrhovnega sodišča št. I Up 1182/2003 z dne 3. 6. 2004 in sklep Upravnega sodišča št. U 1269/2003 z dne 27. 8. 2003 ter zadevo vrnilo Upravnemu sodišču v novo odločanje. Upravno sodišče je na podlagi tretje točke prvega odstavka 34. člena v zvezi s tretjim odstavkom 3. člena Zakona o upravnem sporu (Uradni list RS, št. 50/97 in nasl. – v nadaljevanju ZUS) ponovno s sklepom zavrglo tožbo pritožnikov, s katero so uveljavljali sodno varstvo v upravnem sporu na podlagi drugega odstavka 157. člena Ustave in tretjega odstavka 1. člena ZUS zaradi posega v ustavne pravice iz 21., 22., 23., 25., 27., 29. in 34. člena Ustave. Zavrnilo je trditve pritožnikov, da nimajo na razpolago drugih učinkovitih sodnih postopkov zaradi kršitev navedenih ustavnih pravic. Tako odločitev je Upravno sodišče sprejelo na podlagi stališča, da imajo pritožniki v obravnavanem primeru na razpolago primarno sodno varstvo pred sodiščem v kazenskem postopku, v katerem imajo možnost vložiti redna in izredna pravna sredstva, po njihovem izčrpanju pa tudi ustavno pritožbo zaradi kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin.

2. Vrhovno sodišče je zavrnilo pritožbo pritožnikov in potrdilo navedeno stališče Upravnega sodišča. Vrhovno sodišče meni, da so sicer mogoči primeri, ko zagotovljeno sodno varstvo ni učinkovito tudi za varovanje določene ustavne pravice. Glede na to, da naj bi bile v obravnavanem primeru navedbe pritožnikov glede zatrjevanih kršitev ustavnih pravic presoјane v okviru kazenskega postopka, se tudi Vrhovno sodišče strinja s presoјo Upravnega sodišča, da je bilo zagotovljeno primarno sodno varstvo v okviru kazenskega postopka učinkovito.

3. Pritožniki se ne strinjajo z navedenim stališčem sodišč. Zatrjujejo kršitev 22. člena Ustave in se sklicujejo na odločbo Ustavnega sodišča št. Up-547/04. Navajajo, da zasledujejo le moralni cilj, ker naj bi mediji poleg informacije, da so oproščeni, povzeli sodnikove ocene o njihovem nezakonitem dejanju. Šlo naj bi za grob poseg v njihove ustavne pravice – domnevo nedolžnosti, ki naj bi ga storil predsednik senata (drugi toženec) v ustni obrazložitvi ustne sodbe. Zato naj bi zaradi teh izjav predsednika senata utrpeli hude

posledice. Trdijo, da zoper ustno obrazložitev pravno sredstvo v kazenskem postopku ni predvideno in da je v obravnavanem primeru šlo za posamičen akt ali dejanje, ki je bilo storjeno ob izvajanju sodniške oblasti in s katerim je država posegla v človekove pravice pritožnikov. Menijo, da je zoper dejanje, storjeno ob izvajanju sodniške oblasti, zagotovljeno upravno sodno varstvo in da je za presojo nezakonitih dejanj sodnikov pristojno Upravno sodišče. Ne strinjajo se s stališčem sodišča, da jim je bilo v zvezi z nezakonito ustno obrazložitvijo oprostilne kazenske sodbe nudeno kakršnokoli varstvo. Ustavnemu sodišču predlagajo, naj ustavni pritožbi ugotovi in samo odloči o tožbenem zahtevku, podrejeno pa, naj izpodbijana sklepa razveljavi in zadevo vrne Upravnemu sodišču v novo odločanje.

4. Senat Ustavnega sodišča je s sklepom št. Up-1321/06 z dne 3. 9. 2007 ustavno pritožbo sprejel v obravnavo. Ustavna pritožba je bila v skladu s 56. členom Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – ur. p. b. – v nadaljevanju ZUstS) poslana Vrhovnemu sodišču, Okrožnemu sodišču v Ljubljani in okrožnemu sodniku Gorazdu Fabjančiču, tožencema v upravnem sporu. Okrožno sodišče navaja, da v omenjeni kazenski zadevi ni storilo zatrjevanih kršitev ustavnih pravic. Strinja se s stališčem izpodbijanega sklepa, da je bilo učinkovito varstvo ustavnih pravic pritožnikom že dano v okviru kazenskega postopka, saj naj bi pritožniki uveljavljali nasprotje med obrazložitvijo sodbe in njenim izrekom. Okrožni sodnik Gorazd Fabjančič odgovarja, da je stališče pritožnikov, da zoper ustno obrazložitev sodbe ni predvideno pravno sredstvo v kazenskem postopku, napačno. Ne strinja se tudi s stališči pritožnikov glede uporabe kazenskega procesnega in materialnega prava v konkretnem kazenskem postopku. Pojasnjuje, da se mora po prvem odstavku 364. člena Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 32/07 – ur. p. b. – v nadaljevanju ZKP) pisno izdelana sodba popolnoma ujemati s sodbo, ki je bila razglašena. Ker naj bi šlo za isto odločitev, naj bi se vloženo pravno sredstvo nanašalo ne samo na pisno obliko sodbe, temveč tudi na ustno. Pritožniki naj bi s pritožbami zoper oprostilno sodbo izpodbijali tudi ustno obrazložitev, saj naj bi bila ta enaka obrazložitvi, zapisani v pisnem odpravku sodbe. Do teh navedb naj bi se pritožbeno sodišče tudi opredelilo in ugotovilo, da je sodišče prve stopnje kršilo deveti odstavek 364. člena ZKP, in je to napako odpravilo z ugotovitvijo v obrazložitvi sodbe. Pritožbeno sodišče naj bi tudi ugotovilo, da ni mogoče pritrditi navedbam pritožnikov, da je prvostopenjsko sodišče s takim postopanjem spoznalo obtožence za krive, saj naj bi imel učinek le izrek sodbe, ne pa njena obrazložitev. Po mnenju sodnika pritožniki pravno varstvo zoper kazensko sodbo uveljavljajo v dveh sodnih postopkih, v upravnem in v kazenskem (v slednjem tudi z zahtevo za varstvo zakonitosti pred Vrhovnim sodiščem v zadevi št. I Ips 2/05). Navedena odgovora toženih strank v upravnem sporu sta bila vročena ustavnim pritožnikom. Pritožniki nanju niso odgovorili.

B.

5. V obravnavani zadevi so ustavni pritožniki na podlagi tretjega odstavka 1. člena ZUS in drugega odstavka 157. člena Ustave uveljavljali sodno varstvo v upravnem sporu, in sicer zaradi posega v njihove ustavne pravice iz 21. člena (varstvo človekove osebnosti in dostojanstva), 22. člena (enako varstvo pravic), 23. člena (pravica do sodnega varstva), 25. člena (pravica do pravnega sredstva), 27. člena (domneva nedolžnosti), 29. člena (pravna jamstva v kazenskem postopku) in 34. člena Ustave (pravica do osebnega dostojanstva in varnosti). Ta naj bi bil storjen s posamičnim dejanjem predsednika senata, ker naj bi v ustni obrazložitvi oprostilne sodbe v kazenski zadevi št. II K 8/2001 navedel, da so ustavni pritožniki storili kaznivo dejanje protipravnega odvzema prostosti po prvem odstavku 143. člena KZ, vendar ne na grozovit način. V tožbi so predlagali, naj Upravno sodišče ugotovi, da so jim bile z navedenim dejanjem kršene ustavne pravice, ter odloči, naj se zaradi odprave posledic kršitve ta odločitev Upravnega sodišča objavi. V tožbi so zatrjevali, da za uveljavljanje navedene kršitve ustavnih pravic in za odpravo njenih posledic nimajo na razpolago drugega sodnega varstva oziroma da je drugo sodno varstvo neučinkovito.

6. To zatrjujejo tudi v ustavni pritožbi in se sklicujejo na stališče Ustavnega sodišča iz odločbe št. Up-547/04, ki bi ga moralo sodišče v upravnem sporu upoštevati pri odločanju o izključitvi upravnosodnega varstva zaradi subsidiarnosti. Izpodbijajo namreč odločitev o zavrženju tožbe v upravnem sporu, ki temelji na ugotovitvi sodišč, da je v obravnavanem primeru za varstvo pravic, ki jih uveljavljajo, zagotovljeno sodno varstvo v okviru kazenskega postopka.

7. Ustavno sodišče je v odločbi št. Up-547/04 z dne 3. 3. 2005 ugotovilo naslednje:

"9. Sodišče odloča v upravnem sporu po drugem odstavku 157. člena Ustave o zakonitosti posamičnih dejanj, s katerimi se posega v ustavne pravice posameznika, če ni zagotovljeno drugo sodno varstvo. Ključno vprašanje v sporih na podlagi drugega odstavka 157. člena Ustave oziroma tretjega odstavka 1. člena ZUS torej je, ali je tožniku zagotovljeno drugo sodno varstvo pravic. Od vsebine odgovora na to vprašanje je odvisno tudi nadaljnje postopanje sodišča, ki je primarno in kot tako izključuje sodno varstvo v upravnem sporu.

10. Da bi lahko sodišče, pristojno za odločanje v upravnem sporu, to sodno varstvo zaradi subsidiarnosti izključilo, mora odgovoriti na dve vprašanji: a) na vprašanje, ali obstaja drugo (primarno) sodno varstvo, ki izključuje upravni spor, in če obstaja, katero sodno varstvo je to, in b) na vprašanje, ali je takšno (primarno) sodno varstvo učinkovito. Šele pozitiven odgovor na obe vprašanji je lahko podlaga za to, da se sodišče iz tega razloga izreče za nepristojno."

8. Vrhovno sodišče je ocenilo, da je Upravno sodišče sledilo tem stališčem Ustavnega sodišča in pritrdilo ugotovitvam, na katerih temelji presoja, da procesna predpostavka odsotnosti drugega sodnega varstva v tem primeru ni podana. Pritožniki se s takimi stališči ne strinjajo in izpodbijani odločitvi očitajo kršitev pravice do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave.

9. Člen 22 Ustave med drugim zagotavlja varstvo pred arbitrarnim odločanjem sodišč. Oceno arbitrarnosti pa lahko Ustavno sodišče izreče le, če sodišče svoje odločitve ne utemelji s pravnimi argumenti, tako da je mogoče sklepati, da ni odločalo na podlagi zakona, temveč na podlagi kriterijev, ki pri sojenju ne bi smeli priti v poštev. Sodišči sta šteli, da je razglasitev sodbe in njena (kratka) obrazložitev v skladu z določbami ZKP del kazenskega postopka, torej del procesa sojenja v predmetni kazenski zadevi. Zato sta zavzeli stališče, da morajo pritožniki zatrjevano kršitev, ki jo očitajo sodišču oziroma predsedniku senata, ki je razsojal v zadevi, in ki naj bi bila istočasno tudi kršitev ustavnih pravic, uveljavljati v okviru kazenskega postopka s pravnimi sredstvi. Po izčrpanju rednih in izrednih pravnih sredstev pa lahko kršitve človekovih pravic in temeljnih svoboščin pritožniki uveljavljajo tudi z ustavno pritožbo. Sodišči nadalje ugotavljata, da so pritožniki to drugo sodno varstvo tudi uveljavili. Pojasnili sta tudi, kaj je Višje sodišče v Ljubljani v zvezi s pritožbo pritožnikov zoper oprostilno sodbo, v okviru katere so uveljavljali tudi opisano kršitev, odločilo. Na navedeno sta oprli svoje stališče, da je takšno varstvo tudi učinkovito. Glede na navedeno je očitek pritožnikov o kršitvi 22. člena Ustave neutemeljen.

10. V okviru navedb pritožnikov je treba presoditi tudi, ali je bila z izpodbijano odločitvijo sodišč pritožnikom kršena pravica do sodnega varstva iz prvega odstavka 23. člena Ustave. Pritožniki namreč izpodbijajo odločitev o zavrženju tožbe in trdijo, da nimajo drugega sodnega varstva. Pravica do sodnega varstva je ustavno procesno jamstvo, ki zagotavlja pravico do meritorne odločitve (glej npr. odločbo št. Up-333/04 z dne 25. 5. 2006, Uradni list RS, št. 62/06, podobno tudi odločba št. Up-859/06 z dne 22. 2. 2007, Uradni list RS, št. 21/07 in OdlUS XVI, 44). Zato bi bila ta pravica lahko kršena, če bi izpodbijana odločitev temeljila na stališču, ki bi bilo nesprejemljivo z vidika te ustavne pravice.

11. Vendar izpodbijani odločitvi tudi kršitve te pravice ni mogoče očitati. Upravno sodišče je namreč ugotovilo, da pritožniki z navedbami v tožbi smiselno uveljavljajo nasprotje med obrazložitvijo sodbe in njenim izrekom. Ker pritožniki tej ugotovitvi ne nasprotujejo, tudi ni sporno stališče sodišča, da je to kršitev mogoče uveljavljati kot pritožbeni razlog iz 11. točke prvega odstavka 371. člena ZKP. Učinkovitost sodnega varstva v kazenskem postopku pred rednimi sodišči naj bi potrjevala tudi okoliščina, da so pritožniki s pritožbami (ki so jih vložili po vložitvi tožbe v upravnem sporu) zoper navedeno oprostilno sodbo tudi uspeli, kot naj bi to izhajalo s 5. in 6. strani obrazložitve pravnomočne sodbe Višjega sodišča v Ljubljani. Na 5. in 6. strani obrazložitve sodbe Višjega sodišča v Ljubljani št. I Kp 1347/2003 z dne 22. 3. 2004 je med drugim navedeno: "Zagovorniki vseh štirih obtožencev pa v svojih pritožbah utemeljeno grajajo postopanje sodišča prve stopnje, ki je v obrazložitvi oprostilne sodbe navajalo razloge, na podlagi katerih je ocenilo, da so obtoženci v formalnem oz. objektivnem smislu prekoračili svoja pooblastila ... Po presoji pritožbenega sodišča pa v obravnavanem primeru ni bilo prav nobene potrebe, da je sodišče v razlogih oprostilne sodbe ugotavljalo, da so obtoženci v formalnem smislu prekoračili svoja pooblastila... Ugotoviti je zato tudi treba, da sodišče prve stopnje v obravnavanem primeru ni imelo pravne podlage za ugotavljanje obstoja drugih znakov kaznivega dejanja ..."

12. Pritožniki sicer menijo, da je v obravnavanem primeru Upravno sodišče pristojno za odločanje v upravnem sporu, ker se kršitev pravic nanaša na ustno obrazložitev sodbe in ker zasledujejo le moralni cilj. Tako prepričanje je zmotno. Drugi odstavek 260. člena ZKP določa, da sodbo razglasi predsednik senata tako, da javno prebere izrek sodbe in pove kratko njene razloge. Prvi odstavek 364. člena določa, da se mora pisno izdelana sodba popolnoma ujemati s sodbo, ki je bila razglašena. Stališče, ki ga uveljavljajo pritožniki, bi pomenilo, da bi o razlogih sodbe, zapisanih v pisnem odpravku sodbe, presojalo sodišče v kazenskem postopku, o istih razlogih, povedanih z razglasitvijo sodbe, pa Upravno sodišče v upravnem sporu. Pri tem je pomembno, da lahko razlogi, zaradi katerih je mogoče izpodbijati sodne odločbe, hkrati utemeljujejo tudi kršitev človekovih pravic ali temeljnih svoboščin. Tudi sodni postopki in sodne odločitve lahko posežejo v človekove pravice, zagotovljene z Ustavo. Za noben sodni postopek ni vnaprej izključeno, da ne bi mogle biti v njem in z njim kršene človekove pravice ali temeljne svoboščine. Varstvo teh pravic mora biti v okviru sodnega postopka zagotovljeno s pravnimi sredstvi, po njihovem izčrpanju pa še z ustavno pritožbo. Sodišče, ki odloča o pravnem sredstvu, morebitnih ugotovitev kršitev pravic ne zapiše v izrek, vendar tega ne naredi niti, kadar razveljavi obsodilno kazensko sodbo. Odločitev pritožbenega sodišča o razveljavitvi ali spremembi kazenske sodbe se torej vedno nanaša tudi na ustno razglašeno sodbo. Ker taka odločitev celo pri obsodilnih sodbah zagotavlja ustrezno nadomestilo tudi za moralno zadoščenje, ni razloga, da se navedeno ne bi nanašalo tudi na oprostilno sodbo.

13. Učinkovitost pravnih sredstev v kazenskem postopku se torej nanaša na sodbo, tj. na meritorno odločitev. To pomeni, da bi v takih primerih, kot je obravnavani, odklonitev upravnosodnega varstva lahko pomenila poseg v pravico do sodnega varstva iz prvega odstavka 23. člena Ustave le, če s pravnimi sredstvi v okviru istega sodnega postopka kršitev pravic ne bi bilo mogoče uveljavljati niti zoper pisni odpravek sodbe. Pritožniki ne trdijo, da bi se ustno povedani razlogi razlikovali od tistih, ki so bili navedeni v pisno izdelani sodbi in ki jih je Višje sodišče v Ljubljani že presojalo. Zatrjevane kršitve človekovih pravic, ki naj bi izhajale iz razlogov obravnavane oprostilne sodbe, se torej ne razlikujejo od kršitev, ki jih očitajo ustni razglasitvi. To pomeni, da bi bile kršitve, kot jih navajajo pritožniki, enake, tudi če bi mediji razloge povzeli iz pisne sodbe. Ustavno sodišče pa je že sprejelo stališče, da pravica do sodnega varstva ne pomeni pravice do točno določenega sodnega postopka (*odločba št. Up-555/03, Up-827/04 z dne 6. 7. 2006 (Uradni list RS, št. 78/06 in OdIUS XV, 92)*). To pomeni, da tudi izpodbijana odločitev ne temelji na stališču, ki bi bilo nesprejemljivo z vidika pravice do sodnega varstva iz prvega odstavka 23. člena Ustave.

14. Ustavno sodišče je zato ustavno pritožbo pritožnikov zoper sklep Vrhovnega sodišča v zvezi s sklepom Upravnega sodišča zavrnilo.

C.

15. Ustavno sodišče je sprejelo to odločbo na podlagi prvega odstavka 59. člena ZUstS v sestavi: predsednik Jože Tratnik ter sodnici in sodniki mag. Marta Klampfer, mag. Marija Krisper Kramberger, mag. Miroslav Mozetič, dr. Ciril Ribičič in Jan Zobec. Sodnica Jasna Pogačar in sodnik dr. Mitja Deisinger sta bila pri odločanju v tej zadevi izločena. Odločbo je sprejelo soglasno.

Jože Tratnik l.r.
Predsednik